

Hyvinvointialueiden muutostukiprojekti

Tausta

Elokuussa 2024 raportoidut hyvinvointialueiden tilinpäätösennusteet osoittivat vuoden 2024 alijäämäennusteeksi 1,42 mrd. euroa, kun vuoden 2024 talousarvioiden mukaan alijäämä oli 864 milj. euroa ja loppukevään 2024 arvion mukaan 1,25 mrd. euroa. Hyvinvointialueiden vuosien 2023 ja 2024 kumulatiivinen alijäämä on lähes 2,9 mrd. euroa. Hyvinvointialueiden ennakoitu alijäämäkehitys heikentää julkista taloutta merkittävästi. Kaikilla alueilla on hyväksytyt muutosohjelmat ja suunnitelmat talouden tasapainottamiseksi, mutta talouden tasapainotus etenee alueilla eritahtisesti. Lain mukaan hyvinvointialueiden tulee lähtökohtaisesti kattaa kertyneet alijäämät vuoden 2026 loppuun mennessä. Ennakoidun alijäämäkehityksen perusteella useiden hyvinvointialueiden tulee suunnitella vuoden 2025 talousarviot ylijäämäisiksi. Valtaosalle alueista jää merkittävä sopeuttamistarve myös vuosien 2025–2026 rahoituksen jälkikäteistarkistuksen jälkeen. Osalla alueista on mittavia haasteita saada taloutensa tasapainoon lain mukaiseen määräaikaan vuoden 2026 loppuun mennessä.

Syksyn 2024 budjettiriihen yhteydessä hallitus linjasi seuraavasti: Hallitusohjelmassa sovittujen ohjauksen ja rahoitusmallin vahvistamisen toimenpiteiden sekä norminpurun lisäksi hallitus tiivistää seurantaa ja vuoropuhelua hyvinvointialueiden kanssa.¹ Tiistaina 24.9.2024 kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen kertoi tiedotustilaisuudessa, että kuusi hyvinvointialuetta otetaan tiiviimpään ohjaukseen. Nämä kuusi aluetta ovat Itä-Uudenmaan, Kanta-Hämeen, Keski-Suomen, Lapin, Satakunnan sekä Vantaan ja Keravan, hyvinvointialueet. Alueiden valinta perustui kokonaisarvioon, joka tehtiin pohjautuen liitteessä 1 esitettyihin tietoihin: alueiden talouden tilanteeseen, arvioon vuoden 2025 rahoituksesta ja tulevien vuosien sopeutustarpeesta sekä alueiden omiin arvioihin muutosohjelmiensa toimenpiteiden kustannusvaikutuksista ja niiden toteutumisesta.

Syksystä alkaen näiden alueiden kanssa käydään lakisäätteisten neuvottelujen lisäksi tarkentavat keskustelut kunkin alueen tilanteesta, uudistumisesta ja sopeutustoimien päätöksenteon tilanteesta. Muutostukiprojektin nimi perustuu ns. sosiaali- ja terveydenhuolto- ja pelastustoimea koskevan voimaanpanolain (616/2021) muutostuki-pykälään (66 §): ”Sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö ja sisäministeriö tukevat kuntia ja kuntayhtymiä sekä perustettavia hyvinvointialueita uudistuksen valmistelussa ja toteutuksessa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos osallistuu osaltaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmisteluun ja toteutukseen asiantuntija-apua antamalla.”

Kyse on alueille vapaaehtoisista keskusteluista, jotka eivät ole lakisäätteistä ohjausta eivätkä ensivaihe hyvinvointialuelain (611/2021) 123 §:n mukaiselle arviointimenettelylle.

1

https://valtioneuvosto.fi/documents/194055633/200124281/P%C3%B6yt%C3%A4kirjamerkinn%C3%A4t_030924.pdf/ccd0781b-2cd0-d0ee-c3ef-b6aa5a17df3f/P%C3%B6yt%C3%A4kirjamerkinn%C3%A4t_030924.pdf?t=1725377152807

Muutostuen tavoite

Keskustelujen tavoitteena on tukea hyvinvointialueen kestävää talouden ja toiminnan suunnittelua, uudistumiskykyä sekä muutosohjelmien ja muiden sopeutustoimien päätöksentekoa. Ennen keskusteluja selvitetään yhdessä alueen kanssa alueen kustannusten kasvun taustalla olevia syitä ja sitä, millä toimenpiteillä ja aikataululla alue on suunnitellut tasapainottavansa talouttaan siten, että samalla lakisääteisten palvelujen järjestäminen ja saatavuus pystytään turvaamaan. Tarkastelussa otetaan huomioon hyvinvointialuelain talouden hoitoa koskevat velvoitteet ja alueen näkemykset tilanteestaan.

Tarkoituksena on, että alueet nostavat keskusteluun taloutensa tasapainottamisen kannalta keskeisiä teemoja, joihin ne toivovat tukea ja ratkaisuvaihtoehtoja. Keskusteluissa on tarkoitus tunnistaa keinoja, joilla alue voi uudistaa toimintaansa. Esimerkkinä ja vertailukohteina voivat toimia ratkaisut tai käytännöt, joita muut alueet ovat toteuttaneet onnistuneesti ja tuloksellisesti. Keskustelujen tavoitteena on dialoginen vuorovaikutus ja vastavuoroisuus.

Koska alueiden tilanteet ovat erilaisia, keskustelujen teemat ja muutostuen sisällöt ja toteutusmuodot muotoutuvat aluekohtaisesti.

Muutostuen toteutus

Viestintä alueille ja aloitustilaisuudet

Alueet, joille muutostukimahdollisuutta tarjotaan, kerrottiin julkisuuteen ministeri Anna-Kaisa Iksen tiedostustilaisuudessa 24.9.2024. Myös hyvinvointialueiden lakisääteisiä vuosittaisia neuvotteluja valmistellaan parhaillaan, ja ne on sovittu toteutettavaksi 29.10.-11.12.2024 välisenä aikana. Näistä syistä on tärkeää, että em. kuusi aluetta saavat mahdollisimman nopeasti lisätietoa muutostuesta.

Kaikille kuudelle alueella lähetettiin 8.10.2024 valtiosihteri kansliapäällikkönä Juha Majasen ja kansliapäällikkö Veli-Mikko Niemen ja kansliapäällikkö Kirsi Pimiän sähköpostiviesti, jossa tiedusteltiin alueen halukkuutta osallistua muutostukeen ja kutsuttiin alue muutostuen aloitustilaisuuteen ehdotettuna ajankohtana. Viestin liitteenä lähetettiin muutostukiprojektin suunnitelmaluonnos, johon alueilta pyydettiin kommentteja 15.10. mennessä. Kaikki kuusi aluetta ilmoittautuivat projektiin. Suunnitelmaa muokattiin edelleen saatujen kommenttien perusteella. Muokattu suunnitelma lähetettiin [kaikille hyvinvointialueille](#) tiedoksi ennen 24.10.2024 pidettävää hyvinvointialuejohtajien verkoston tilaisuutta, jossa on tarkoitus keskustella muutostuesta. Lisäksi hyvinvointialueiden pyynnöstä alueille toimitettiin viikolla 42 projektisuunnitelman liitteen 1 lähtötiedot koskien kaikkia hyvinvointialueita.

Muutostuen aloitustilaisuudet järjestetään kullakin hyvinvointialueella paikan päällä ja lisäksi etäyhteyksin. Tilaisuuteen toivotaan osallistuvan hyvinvointialueen johtajan lisäksi muuta virkamiesjohtoa sekä aluehallituksen puheenjohtaja ja aluevaltuuston puheenjohtaja. Valtioneuvoston puolelta tilaisuuteen osallistuvat Juha Majanen, Veli-Mikko Niemi, Kirsi Pimiä, Ville-Veikko Ahonen, Kari Hakari tai Andreas

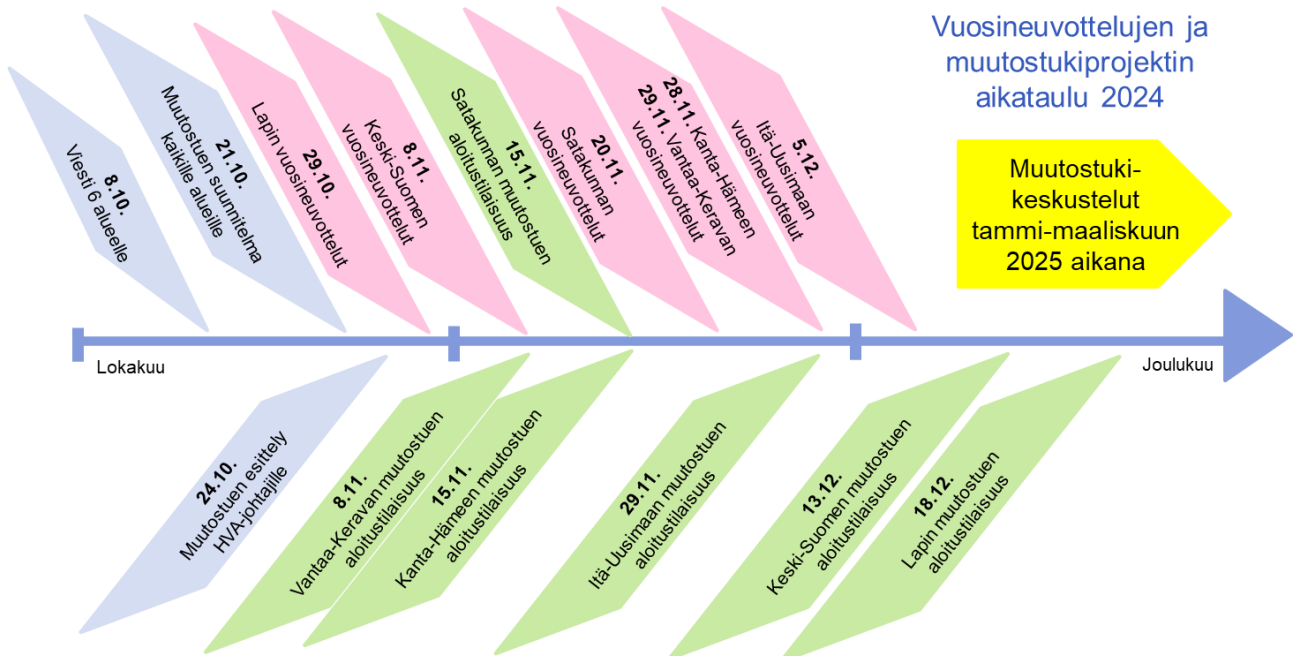

Blanco-Sequeiros, muutostukiprojektin aluekohtainen vastuuhenkilö sekä etäyhteyksin muita projektiryhmän ja tiimien jäseniä. Tilaisuudessa keskustellaan niistä asioista tai teemoista, joihin alue toivoo saavansa tukea ja tietoa mahdollisista tilanteeseensa soveltuvista ratkaisuksista. Lisäksi tilaisuudessa sovitaan jatkotoimista, kuten alueen muutostukeen nimeämistä yhteyshenkilöistä ja asiantuntijoista, muutostuen toteutustavasta ja ajoituksesta.

Muutostuen aloitustilaisuudet järjestetään 8.11.-18.12. välisenä aikana (taulukko 1 ja kuva 1). Satakunnan, Kanta-Hämeen, Vantaa-Keravan ja Itä-Uusimaan hyvinvointialueiden aloitustilaisuudet ovat ennen näiden alueiden lakisääteisiä vuosineuvotteluja, Lapin ja Keski-Suomen tilaisuudet vuosineuvottelujen jälkeen

Taulukko 1. Kuuden alueen muutostuen aloitustilaisuuden ja lakisääteisen vuosineuvottelun ajankohdat.

Alue	Muutostuen aloitustilaisuus (aika ja paikka, myös Teams-yhteys)	Lakisääteinen vuosineuvottelu
Lappi	ke 18.12. Rovaniemi	29.10.2024
Keski-Suomi	pe 13.12. Jyväskylä	8.11.2024
Satakunta	pe 15.11. Pori	20.11.2024
Kanta-Häme	pe 15.11. Hämeenlinna	28.11.2024
Vantaa-Kerava	pe 8.11. Tikkurila	29.11.2024
Itä-Uusimaa	pe 29.11. Porvoo	5.12.2024

Kuva 1. Kuuden hyvinvointialueen muutostukiprojektin ja vuosineuvottelujen aikataulu 2024.

Muutostukea valmistelevat toimenpiteet

Ennen muutostukikeskusteluja muodostetaan tilannekuva muutostukeen osallistuvien alueiden toiminnan ja talouden kokonaistilanteesta ja ennakoidusta tulevasta kehityksestä, palvelutoiminnasta ja talouden sopeutustoimenpiteistä VM:n, STM:n ja THL:n asiantuntijoiden sekä alueiden nimeämien yhteyshenkilöiden yhteistyönä ja mahdollisesti hyödyntäen muita asiantuntijoita. Valmistelussa ovat mukana ministeriöiden ja THL:n asiantuntijoista koostuvat ns. talouden tukitiimi ja toiminnan tukitiimi. Tilannekuva muodostuu suurelta osin hyvinvointialueiden vuosineuvotteluihin kootusta aineistosta ja analyyseista.

Vuoden 2025 muutostukikeskusteluja varten projektissa kootaan hyvinvointialueilta tietoa sellaisista hyvistä käytännöistä, toimenpiteistä ja ratkaisuista, joilla alue on pystynyt alentamaan kustannuksia, ja jotka ovat skaalattavissa myös muille alueille alueiden erityispiirteet huomioiden. Kiinnostuksen kohteina voivat olla esimerkiksi palvelujen digitaaliset, mm. tekoälyyn pohjautuvat teknologiset ratkaisut, henkilöstökulujen ja vuokratyövoiman vähentämisen toimenpiteet, monituottajamallin hyödyntäminen ja sen johtaminen osana hyvinvointialueen kokonaisuutta, palvelujen tuotantotapa-analyysit, palveluintegraation toteuttaminen, muutosohjelman toimeenpano, toiminnan/palvelujen sisällölliset muutokset, johtamisjärjestelmä sekä yhteistyö kuntien, yritysten ja järjestöjen kanssa. Valmistelun aikana kuullaan STM:n, THL:n ja muita alan asiantuntijoita.

Koska valmisteluun käytettävät resurssit ovat rajalliset, projektiryhmä varautuu priorisoimaan niitä aiheita, joihin analyysissä poraudutaan tarkemmin. Analyysia kohdennetaan edelleen, kun on tiedossa muutostukeen osallistuvien alueiden ehdotukset ja näkemykset muutostuen tarpeista ja aiheista.

Muutostukikeskustelut 2025

Muutostukikeskustelut käydään ns. aluetiimien 1-3 toteuttamana tammi-maaliskuussa 2025. Tarkoitus on, että projektin käytännön osuus saadaan päätökseen maaliskuun 2025 loppuun mennessä.

Hyvinvointialueiden ohjauksen yhtenäisyyden kannalta on tärkeää, että muutostukiprojektiin osallistuvien alueiden lakisääteiset vuosineuvottelut toteutetaan aiemmin sovitun suunnitelman ja aikataulun mukaisesti ja muutostukikeskustelut toteutetaan omana projektinaan. Tällä järjestelyllä pyritään välttämään mahdollista sekaannusta vapaaehtoisten keskustelujen ja eri ohjausmenettelyjen kanssa. Vuosineuvotteluissa voidaan tunnistaa tai tarkentaa teemoja ja asioita, joiden käsittelyä on tarpeen jatkaa muutostukikeskusteluissa. Tietoa muiden alueiden kokemuksista, hyvistä käytännöistä ja onnistuneista ratkaisuista kerätään myös vuosineuvottelujen yhteydessä.

Koska hyvinvointialueiden tilanteet ja haasteet eroavat toisistaan, keskustelujen määrä ja käsiteltävät aiheet muotoutuvat aluekohtaisesti projektin kuluessa hyvinvointialueiden ehdotusten mukaisesti. Tästä syystä myös keskusteluihin osallistuvat henkilöt vaihtelevat tilaisuuskohtaisesti.

Aluetiimit voivat myös pyytää aihekohtaisesti puheenvuoroja muiden hyvinvointialueiden edustajilta ja muilta alan asiantuntijoilta. Tällaisia tapaamisia voidaan järjestää myös yhteisesti projektissa mukana oleville alueille ja/tai kaikille hyvinvointialueille, mikäli aihe koskettaa useita alueita. Yhteisissä tilaisuuksissa tarjoutuu alueiden edustajille mahdollisuus kertoa oman alueensa hyvistä käytännöistä ja onnistuneista ratkaisuista. Yhteisten tilaisuuksien järjestämisessä tehdään yhteistyötä hyvinvointialueiden verkostojen kanssa.

Aluetiimit ja tukitiimit

Muutostukikeskustelut valmistellaan ja toteutetaan kolmessa tiimissä, jotka koostuvat VM:n, STM:n ja THL:n asiantuntijoista ja hyvinvointialueiden nimeämistä yhteyshenkilöistä. Kukin tiimi vastaa kahden alueen muutostuen järjestämisestä, kuitenkin siten, että keskustelut ovat pääasiassa aluekohtaisia. Tiimien toiminta tuetaan tarvittaessa myös ulkopuolisella asiantuntemuksella aiheiden ja tarpeiden mukaan. Mikäli muutostukikeskusteluihin sisältyy pelastustoimen aiheita, sisäministeriön asiantuntijat ovat käytettävissä keskusteluihin.

Aluetiimi 1: Lappi ja Satakunta

Riitta Aejmelaeus, tiimin vetäjä

STM/OHO: Jussi Lind (Lappi) ja Antti Kuopila (Satakunta)

VM/HVO: Antto Korhonen (Lappi) ja Teija Mikkola (Satakunta)

VM/BO: Virpi Vuorinen (Lappi) ja Pia Pekola (Satakunta)

THL: Tuulikki Louet – Lehtoniemi (Lappi), Katja Croell (Satakunta), Jutta Nieminen ja Nina Knape

Lapin nimeämä(t) yhteyshenkilö(t)

Satakunnan nimeämä(t) yhteyshenkilö(t)

Aluetiimi 2: Kanta-Häme ja Keski-Suomi

Tanja Rantanen, tiimin vetäjä

STM/OHO: Antti Kuopila (Kanta-Häme) ja Elina Kettunen (Keski-Suomi)

VM/HVO: Teija Mikkola (Kanta-Häme) ja Antto Korhonen (Keski-Suomi)

THL: Hannele Ridanpää (Kanta-Häme), Jaana Leipälä (Keski-Suomi), Jutta Nieminen ja Nina Knape

Kanta-Hämeen nimeämä(t) yhteyshenkilö(t)

Keski-Suomen nimeämä(t) yhteyshenkilö(t)

Aluetiimi 3: Itä-Uusimaa ja Vantaa-Kerava

Anna-Liisa Pasanen, tiimin vetäjä

STM/OHO: Antti Kuopila (varajäsen Heli Parikka)

VM/HVO: Timo Ukkola

VM/BO: Tero Tyni

THL: Vesa Syrjä (Itä-Uusimaa), Jutta Nieminen ja Nina Knape (Vantaa-Kerava)

Itä-Uusimaan nimeämä(t) yhteyshenkilö(t)

Vantaa-Keravan nimeämä(t) yhteyshenkilö(t)

Toiminnan tukitiimi

Koordinaattorit: Antti Kuopila, STM ja Anu Niemi, THL

Tiimin toiminta painottuu vuoteen 2025.

Tehtävät:

- löytää sopivia asiantuntijoita alueiden muutostukikeskusteluissa käsiteltäviin teemoihin, esim. yliopistoista ja tutkimuslaitoksista,
- suunnitella ja järjestää yhteisiä tilaisuuksia tietyistä teemoista, jotka ovat yhteisiä usealla alueella, esim. erikoissairaanhoidon mukaan lukien Uudenmaan erillisratkaisu ja sen erityispiirteet
- konsultoida tarvittaessa valvontaviranomaisia lakisääteisten palvelujen saatavuuteen, palvelutasoon ja laatuun liittyvissä kysymyksissä

Talouden tukitiimi

Juri Matinheikki VM/HVO

Janne Härkönen VM/HVO

Tero Tyni VM/BO

Jukka Hytönen VM/KO

Anna-Liisa Pasanen VM/HVO

Projektin johto ja seuranta

Projektia johtaa HVA-johtoryhmän valmistelujaosto ja projektin edistymisestä raportoidaan HVA-johtoryhmälle erikseen sovittavissa ajankohtina.

Projektin alustavaa suunnitelmaa käsiteltiin HVA-johtoryhmän valmistelujaostossa 3.10. ja HVA-johtoryhmässä 8.10. Tarkennettu projektisuunnitelma toimitettiin tiedoksi HVA-johtoryhmän valmistelujaoston 17.10. kokoukseen.

Projektin omistaja: Ville-Veikko Ahonen, VM/HVO

Projektipäällikkö: Anna-Liisa Pasanen, VM/HVO

Projektiryhmä:

Riitta Aejmelaeus, VM

Antti Kuopila, STM/OHO

Tanja Rantanen, VM/BO

Anu Niemi (sijainen Nina Knape), THL

Projektiryhmän tehtävänä on

- analysoida tiimeissään ja tukitiimien avustuksella muutostukeen osallistuvien alueiden toiminnan ja talouden kokonaistilannetta, muutostuohjelmia ja sopeutustoimenpiteitä sekä koota tietoa vastaavista hyvistä käytännöistä, jotka ovat skaalattavissa myös muille alueille
- koota, dokumentoida ja tarvittaessa priorisoida muutostuen piiriin sisältyvät teemat

- tunnistaa muutostuen toteutukseen tarvittavat resurssit ja asiantuntemus sekä sovittaa yhteen käytettävissä olevien resurssien ja asiantuntemuksen mitoitus ja muutostuen toteutus
- varmistaa tiimien toteuttaman muutostuen riittävä yhtenäisyys sekä tunnistaa aiheet, jotka ovat yhteisiä useammalle muutostukeen osallistuville alueelle
- valmistella ja toteuttaa kolmen tiimien kanssa muutostuen aloitustilaisuudet ja muutostukikeskustelut ja muut mahdolliset tilaisuudet
- vastata yhteydenpidosta ja viestinnästä muutostuen piirissä oleviin hyvinvointialueisiin
- osallistua muutostuen viestintään muille hyvinvointialueille, medialle ja valtioneuvostolle
- huolehtia riittävästä ja oikea-aikaisesta sisäisestä viestinnästä projektiin osallistuvissa organisaatioissa

Projektin viestintä

VM:n Hyvinvointialueiden ohjausosasto (Ville-Veikko Ahonen ja Anna-Liisa Pasanen) ja STM:n ohjausosasto (Antti Kuopila) vastaavat projektin yleisestä viestinnästä hyvinvointialueille (hyvinvointialuejohtajat, aluehallitusten ja aluevaltuustojen puheenjohtajat) ja medialle, esim. HVA-uutiskirje. Tavoitteena on viestittää projektin tavoitteista ja etenemistä julkisuuteen myös yhdessä projektiin osallistuvien alueiden kanssa.

Ydinviestit:

Kyseessä valtioneuvoston yhteinen projekti, jonka tavoitteena on tukea kyseisiä alueita talouden ja toiminnan uudistumisen ja sopeutumistoimien suunnittelussa ja toimeenpanossa. Muutostukeen osallistuminen on hyvinvointialueelle vapaaehtoista. Muutostuki ei ole lakisääteinen ohjaustoimi eikä osa alueiden arviointimenettelyä tai ennakkollista talouden ohjausta.

Projektin julkisuus ja tulosten julkaisu

Projekti toteutetaan mahdollisimman avoimesti. Projektista laaditaan hyvinvointialueiden johtajien verkoston tilaisuuden jälkeen loka-marraskuussa 2024 VN-hankeikkunaan kuvaus ja samassa yhteydessä julkaistaan projektisuunnitelma.

Projektin kuluessa aluekohtaisista tuloksista keskustellaan kyseisen alueen kanssa erikseen sovittavalla tavalla. Projektin tuloksista laaditaan loppuraportti, joka julkaistaan 31.5.2025 mennessä.

Projektin riskit ja niiden hallinta

Projektin valmistelun aikana on tunnistettu seuraavat riskit ja niiden hallintakeinot.

Taulukko 2. Muutostukiprojektin riskit ja hallintakeinot

Tunnistettu riski	Riskin hallintakeino
Sekaannuksen mahdollisuus lakisääteisiin ohjauskeinoihin: vuosittaiset neuvottelut, arviointimenettely ja HE 78/2024 vp:n ennakkollisen talouden ohjaus	Hyvin suunniteltu, riittävä ja oikea-aikainen viestintä
Jos projekti epäonnistuu, se voi heikentää alueiden luottamusta valtion ohjaukseen.	Projektin toteutus siten, että alueet kokevat saavansa muutostuesta aitoa lisäarvoa.
Projekti ei kykene tarjoamaan uusia ratkaisuja/ehdotuksia alueille	Projektin osaava, alueiden tarpeisiin vastaava ja riittävästi resursoitu toteutus
Hyvinvointialueet kokevat, että muutostuki rajoittaa alueiden itsehallintoa.	Projektin toteutus siten, että alueet kokevat saavansa muutostuesta aitoa lisäarvoa. Muutostukeen osallistuminen on vapaaehtoista ja alueen päätettävissä. Hyvin suunniteltu, riittävä ja oikea-aikainen viestintä
Kielteinen julkisuus ja mainehaitta	Projektin osaava, alueiden tarpeisiin vastaava toteutus Hyvin suunniteltu, riittävä ja oikea-aikainen viestintä
Muutostukeen osallistuville alueille aiheutuu projektista hallinnollista taakkaa ja kustannuksia.	Projekti pyritään toteuttamaan siten, että se ei kuormita alueita kohtuuttomasti. Alue määrittelee, mitä teemoja muutostuki sisältää ja osaltaan vaikuttaa projektin toteutukseen.
Jos alue sopeuttaa taloutta rajusti, se voi vaarantaa palvelujen järjestämisen ja saatavuuden.	Riskin hallinta kuuluu ensi sijassa alueille. Ministeriöiden ohjauksella pyritään osaltaan minimoimaan riskiä. Viime kädessä valtion vastuulla on perusoikeudellisten palvelujen turvaaminen ja siten myös riittävien resurssien kohdentaminen palvelujen järjestämiseen.
VN:n sisäinen riski: Projektiin ei pystytä kohdistamaan riittävästä resurssista ja tarvittavaa asiantuntemusta	Projektiin osallistuvien organisaatioiden johto sitoutuu projektiin ja edistää resurssien ja asiantuntemuksen saamista projektiin. Projektiryhmä priorisoi muutostuen piiriin sisältyvät teemat, tunnistaa muutostuen toteutukseen tarvittavat resurssit ja asiantuntemuksen sekä sovittaa yhteen käytettävissä olevien resurssien ja asiantuntemuksen mitoituksen ja muutostukeen toteutuksen.
VN:n sisäinen riski: Projektin toteutusta hankaloittaa se, että projektiin osallistuvat toimijat eivät koe projektia yhteiseksi. Eri toimijoilla on erilaisia intressejä ja näkemyksiä toimijoiden välisestä toimivallasta, vastuista ja tehtävänjaosta.	Riittävä yhteinen keskustelu projektiryhmässä ja tiimeissä sekä arvostus kaikkia osapuolia kohtaan. Projektiryhmän jäsenet vastaavat riittävästä ja oikea-aikaisesta viestinnästä omissa organisaatioissaan väärinkäsitysten välttämiseksi.

Projektin arviointi

Muutostukiprojektin päätyttyä projektiin osallistuneilta alueilta pyydetään kirjallinen palaute projektin toteutuksesta ja hyödyistä esim. webropol-kyselyllä. Myös projektiryhmä tekee itsearviointin projektista. Muutostuen tuloksia seurataan hyvinvointialueiden vuosineuvottelujen yhteydessä. Projektin tuloksia voidaan hyödyntää lakisääteisten ohjausmenettelyiden kehittämisessä.

Projektin kustannukset

Projektin työ tehdään virkatyönä. Osallistujat vastaavat omista matkakuluistaan. Varaudutaan ulkopuolisen asiantuntemuksen käyttöön. Mahdolliset muut hankekulut maksetaan momentilta 28.70.05. Selvitetään tarvittaessa rahoitusta VNK-TEAS-rahoituksesta siirtyvästä osuudesta.

Muutostukeen osallistuvilla alueilla aiheutuu projektista hallinnollista taakkaa ja kustannuksia. Projekti pyritään toteuttamaan siten, että se ei kuormita alueita kohtuuttomasti.

Liite 1. Kuuden hyvinvointialueen talouden tilanne sekä alueiden ilmoittamat arviot muutosohjelmiensa kustannusvaikutuksista ja niiden toteutumisen todennäköisyydestä

Taulukko A. Yhteenveto kuuden hyvinvointialueen taloustilanteesta

(Lähde: <https://www.tutkihallintoa.fi/etusivu/hyvinvointialueiden-talous/> ja VM:n tekemät analyysit)

Hyvinvointialue	Vuoden 2023 alijäämä	Vuoden 2024 alijäämäennuste	Kumulatiivinen alijäämä 2023-2024	Lainakanta ja nostamaton lainavaltuus*	Arvioitu sopeutustarve Vuodesta 2024 alkaen
Itä-Uusimaa	34,6 M€, 349 €/asukas	46,1 M€ 465 €/asukas, maan 3. korkein	80,6 M€ 815 €/asukas, maan 4. korkein	31.12.2023: 8,2 M€ Arvio 2024: 52,1 M€ Nostamaton valtuus 2024: 15,1 M€	523 €/asukas, maan 3. korkein
Kanta-Häme	59,5 M€ 351 €/asukas	81,7 M€ 482 €/asukas, maan korkein	141,2 M€ 833 €/asukas, maan 2. korkein	31.12.2023: 271,4 M€ Arvio 2024: 445,7 M€ Nostamaton valtuus 2024: 68,1 M€	556 €/asukas, maan 2. korkein
Keski-Suomi	113,5 M€ 415 €/asukas	112,3 M€ 411 €/asukas, maan 5. korkein	225,8 M€ 826 €/asukas, maan 3. korkein	31.12.2023: 507,6 M€ Arvio 2024: 583,3 M€ Nostamaton valtuus 2024: 0 M€	620 €/asukas, maan korkein
Lappi	90,3 M€ 513 €/asukas	70,0 M€ 397 €/asukas, maan 6. korkein	160,3 M€ 910 €/asukas, maan korkein	31.12.2023: 221,8 M€ Arvio 2024: 220,5 M€ Nostamaton valtuus 2024: 27,3 M€	297 €/asukas, maan 8. korkein
Satakunta	50,8 M€ 240 €/asukas	87,7 M€ 414 €/asukas, maan 4. korkein	138,5 M€ 654 €/asukas, maan 8. korkein	31.12.2023: 110,4 M€ Arvio 2024: 98,8 M€ Nostamaton valtuus 2024: 179,3 M€	435 €/asukas, maan 4. korkein
Vantaa-Kerava	104,4 M€ 365 €/asukas	112,9 M€ 395 €/asukas, maan 7. korkein	217,2 M€ 760 €/asukas, maan 5. korkein	31.12.2023: 57,3 M€ Arvio 2024: 60,7 M€ Nostamaton valtuus 2024: 150,5 M€	257 €/asukas, maan 11. korkein

* Vuosina 2023 ja 2024 myönnetty lainavaltuudet, joista on vähennetty vuoden 2023 nostettu valtuus ja arvio vuonna 2024 nostettavasta valtuudesta

Taulukko B. Yhteenvedon kuuden hyvinvointialueen talustilanteesta.

(Lähde: <https://vm.fi/rahoituslaskelmat>)

	Rahoitus 2025	Kustannusten sopeutusvaade eli muutostarve vuoden 2024 kustannustasosta*	
	Taso (M€) Muutos -24 (%)	2024-2025 (% ja M€)	2025-2026 (% ja M€)
Itä-Uusimaa	425 (+9 %)	-6,0 % -25 M€	-6,0 % -25 M€
Kanta-Häme	804 (+9 %)	-5,7 % -45 M€	-5,7 % -45 M€
Keski-Suomi	1 270 (+7 %)	-6,5 % -82 M€	-6,5 % -82 M€
Lappi	1 008 (+10 %)	-2,7 % -25 M€	-2,7 % -25 M€
Satakunta	1 070 (+7 %)	-4,3 % -45 M€	-4,3 % -45 M€
Vantaa-Kerava	1 200 (+13 %)	-3,1 % -36 M€	-3,1 % -36 M€

* Kuvaa laskennallista muutostarvetta vuoden 2024 kustannustasossa, jotta alijäämät tulisivat katetuksi vuoden 2026 loppuun mennessä.

Osa sopeutusvaadesta selittyy myös sillä, että rahoituksen kasvu ei ole kaikille alueille yhtä suotuisaa. Jos alueelle on kertynyt vuosilta 2023 ja 2024 huomattavasti katettavaa alijäämää ja kyseisen alueen rahoituksen kasvu kahtena seuraavana vuonna on vaatimatonta, koska jälkikäteistarkistus kohdentuu alueille rahoituslain määräytymistekijöiden perusteella (eikä kertyneen alijäämän perusteella), tämän seurauksena sopeutusvaade on kyseiselle alueelle suurempi. Yleisesti ottaen rahoituksen kasvu on suurempaa väkirikkaammille alueille, ja tästä syystä jälkikäteistarkistuksesta kohdentuu näille alueille enemmän.

Koska kustannusten sopeutustarpeeseen liittyy monia epävarmuuksia, sopeutustarvetta tulee tarkastella rinnakkain alueen muutossuunnitelmien toimenpiteiden kustannusvaikutuksien sekä palkoista, hinnoista ja palvelutarpeesta syntyvän laskennallisen menopaineen kanssa. Lisäksi alueella voi olla muita tekijöitä, jotka lisäävät kustannuspainetta.

Taulukko C. Kuuden hyvinvointialueen ilmoittamat arviot muutosohjelmien kustannusvaikutuksista ja niiden toteutumisen todennäköisyydestä.

(Lähde: Hyvinvointialueiden VM:lle ilmoittamat tiedot elo-syyskuussa 2024)

	Alueen tavoittelemat muutosohjelmien toimenpiteiden kustannusvaikutukset 2024-2026 suhteessa alueiden omaan arvioon kustannuskehityksestä			Alueen arvioima kustannusvaikutusten todennäköisyys (%) 31.12.2026 mennessä*	
	Tavoite 2024 (M€)	Tavoite 2025 (M€)	Tavoite 2026 (M€)	75-100 % (M€)	51-74 % (M€)
Itä-Uusimaa	7,1	10,4	8,6	8,2	8,4
Kanta-Häme	16,8 (ennuste 11,3)	27,4	-	22,1	7,8
Keski-Suomi	47,7 (ennuste 20,4)	69,0	90,2	95,1	68,6
Lappi	47,0 (ennuste 9,0)	98,0	98,0	18,5	12,5
Satakunta	31,3 (ennuste 18,5)	88,0	-	20,4	7,1
Vantaa-Kerava	23,4 (ennuste 16,0)	28,9	28,9	6,8	68,1

* Alueen ilmoittama arvio siitä, kuinka todennäköistä on toimenpiteille asetettujen tavoitteiden saavuttaminen: 75-100 % erittäin todennäköistä; 51-74 % todennäköistä